

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

N ante O

[urn:nbn:de:bsz:31-107476](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107476)

Niphē, ex. *νίφε*, Vna ex comitibus Dianæ, à niveo candore appellata. Ovid. 3. Metamorph. Excipiunt laticem Niphæq, Hypanisq, Rhanisq.

Nipsa, *νίψα*, Thraciæ oppidum: cuius in colæ dicuntur Nipsai, *νίψαι*, Stephanus.

Nireus, *νίρεος*, Charopi & Agisæ filius, Græcorum omnium formosissimus, quemadmodum Theseus omnium maximè deformis. Ovidius libro 4. de Ponto: Tam mala Theseiten prohibebat forma latere, Quam pulchra Nireus conspicendus erat.

Nisæ, *νίση*, Oppidum Siciliæ, cuius meminit Thucyd. libro 3. *νίση* est & nomen puellæ rusticæ apud Virgil. in Pharmacœotra.

Nisæa, *νίση*, Oppidum in sinu Megarico, ubi Megarensium erant navalia, teste Thucyd. lib. 2. *νίση* item Nisæa, Parthienæ regio, cuius caput fuit Alexandropolis ab Alexandro conditor ita appellata. Vide Plin. lib. 6. cap. 26. Hæc regio præstantissimos alebat equos, qui ab ea Nisæi appellabantur, teste Strab. lib. 11.

Nisæa, (quod hic pro Nymphæ nomine corruptè legebatur.) Vide NE SÆA.

Nisibis, *νίσιβις*, Oppidum est Arbelitidis, quæ est regio Syriæ propinqua, in qua Alexander Darium superavit, alio nomine Mygdonia appellata. Nisibim autem Antiochus fertur condidisse, & à nomine suo Antiochiam appellasse. Vide Plin. lib. 6. capite 13.

Nisus, *νίσιος*, Bœotiarum oppidum est, apud Hom. in Catalogo navium.

Nisus, *νίσιος*, Nomen regis Megarensium, qui (ut in fabulis fertur) à Scylla filia sua fatali capillo spoliatus, in avem sui nominis conversus fuit. Virg. 1. Georg. Apparet liquido sublimis in aëre Nisus. *νίσιος* Fuit & alius hoc nomine, Hyrtaci filius, in dissolubili amicitia vinculo Euryalo conjunctus, ut satis copiosè describit Virg. lib. 9. Aen.

Nisyros, penultima producta, *νίσιρος* Homero, insula est in mari Cæpario, una Sporadû: quam Poëtæ fabulantur olim Coö ad hæsisse, Neptuniq, sceptro inde fuisse avulsam. Vide Strab. lib. 10.

Nitrites Nomos, *νίτριος* Straboni, præfectura est in ea parte Aegypti, quæ est supra Memphis, nomen habens à duabus nitritis, quæ plurimum ferunt nitri. Vide Plin. lib. 4. cap. 9. & Strab. lib. 16.

Noa, Syenitarum oppidum est ad Nilum fluvium, teste Plin. lib. 6. cap. 29.

Noë, *νίος*, Vrbis Siciliæ. Gentile Noëus, Steph.

Noëus, *νίος*, Thraciæ fluvius est, ex Hæmo monte nascent, & in Istrum influens. Autor. Herod. lib. 2.

Nōdinus, pen. prod. Deus quem divus August. in lib. de Civ. Dei, ex Varone scribit cultu fuisse à veteribus Romanis, putantibus Proserpinam frumentis præpositam germinantibus & prosperantibus: geniculis verò, nodisq, culmorum, deum Nōdinum: involvens autem illis folliculorum, deam Volutinam: quum folliculi patefuerint, quò exeat spica, deam Patelenam: quum segetes novæ anstis exquantur, Hostilina deam: quia hostie ac hostimentum veteribus exæquationem significabat. Floram quoque adjicit, & Lactucinam, & Mastrutiam, quæ florentibus, lactescuntibusq, ac maturefcentibus præline frumentis.

Noëga, Oppidum est Hispaniæ Tarraconensis, in tractu Asturum in peninsula Pefici, Autor Plin. lib. 2. cap. 20.

Noemagus, Vide NEOMAGVS.

Nola, *νίολα* Ptolemæo, Campaniæ urbs mediterranea, quam Virgil. ob aquam sibi denegatam è carmine suo erasisse dicitur. Hanc prius Sidicinum fuisse dictam scribit Plin. libro 3. capite 3.

Nōmades dum, *νίωμαδες*, Africa populi inter Zeugitanam regionem, & Mauritaniam siti, qui postea literis aliquot mutatis Numidæ appellati sunt. Hos scribit Salustius ex Percu ortum traxisse, qui Herculem in Hispaniam sunt comitati: eoq, mortuo, in Africam trajecisse, locaq, occupasse Oceano proxima, alveoq, navium inversos pro tuguris habuisse: deinde paulatim per connubia sibi Gerulos miscuisse: posteaq, Numidæ nomen propter multitudinem à parentibus digressos, possedisse ea loca, quæ proximè Carthaginem Numidia appellatur. Hæc ille. Dicit autem sunt Nomades *νίωμαδες* hoc est, à pascendo, quòd pastionibus præcipuè vacaret, herbisq, uno in loco depastis, papilionibus suis curribus aliò transvehent. *νίωμαδες* Sunt & alii Nomades in Scythia supra Maxotim, Agathyrus & Bassilidis finitimi, quorum meminit Pinius lib. 4. cap. 12.

Nomaxi, *νίωμαξι*, Populi qui postea Scythæ dicti sunt, Stephanus.

Nombæ, *νίωμα*, Vrbis Iudææ. Gentile Nombæus, Stephan. ex Iosepho.

Nōmētum, *νίωμα*, Stephanus, Vulgò Lametana. Ger. Das Nōmētum. *νίωμα* Oppidum in Latro, non procul ab Loma. M. ut. lib. 13: Si vicina tibi Nōmētum rura coniacet, & hinc Nōmētana via Romæ, quæ itus Nōmētum: & Nōmētum, *νίωμα*, qui Nōmētum habitant. Dicitur Nōmētum à Nōmētum conditore.

Nōmīus, *νίωμα*, Dicitur est Apollo, quasi pascit, sive quòd cælo exulans (ut fabulantur poëtæ) Aiametæ regis pecus pascit: sive (ut se habet res) quòd Solis calore omnia hæc insensuta pascantur & vegetentur.

Nonæ, *νίωμα*, Vna ex Partis. Latini Nonam, Decimam, & Mortam, Partas dixerunt: quòd tempestivum tempus partus sit & nono & decimo menses qui verò ante hoc tempus in lucem produnt, aut mortui nascuntur, aut paulò post moriuntur. Vide ea quæ annotavimus in dictione Morta: & quæ ea de re scripsit Iam apud Gell. lib. 3. cap. 16.

Nōnācris, pen. corr. *νίωμα*, Plin. lib. 4. cap. 6, Mons est Atædia: aut (ut alii malunt) regiu cula montosa, cum oppido eiusdem nominis. Vitruv. lib. 8. cap. 3: Est in Atædia Nonacris nominata, quæ habet in montibus stillores ex saxo frigidissimi or huius ores. Hæc autem aqua, *νίωμα* appellatur, quæam deq, argenteum, neq, æneum, neq, ferreum vas potest insinere, sed diluere ac dissipare: conservare autem eam & continere, nisi ungula mulina nil potest.

Nōnācris, *νίωμα*, c. *νίωμα*, Ovidius in Fast. Et matris, & vari pater Nonacris heros. *νίωμα* Item Nonacris, crina, num. Idem: Quis fuit asperius Nonacris Aralanta?

Nonymna, *νίωμα*, Vrbis Siciliæ, civis Nonymnus, Stephanus.

Norbæ, *νίωμα*, Lusitaniæ urbs, Ptolemæo, lib. 2. cap. 5. Vulgò *Alcantara*.

Noricum, pen. corr. *νίωμα*, Ger. Das Noricum. *νίωμα* Regio est Germaniæ habens ab Oceano Aenum fluvium, qui medius est inter Vindelicos & Noricos: à Septentrione Danubium ab Oru Solis montem Cæcium, qui Pannoniam superiorem distinet: à Norico: à Meridie montem Curvancam, qui est super Istrum. Eam nunc regionem bona ex parte *Bovariam* appellant. *νίωμα* Quæ vulgò *Savia* & *Carnidia* vocent.

Nōficus, *νίωμα*, c. *νίωμα*, Horat. lib. 1. Carm. - quæ neq, Noricus Deterret enis. Virg. 3. Georg. Tum sciat ænias Alpes & Norica siquis Castellæ in tumulis, &c.

Nōrtmanni, *νίωμα*, Regio Galliæ ultra Sequanam flumen, quæ à Carolo Magno devota, fidem Christianam suscepit: ita dicta à Nortmannis Cimbricæ Cheronesi populis, qui eam regionem occupaverunt. Nortmanni aut nomen, Germanorū proculdubio vocabulum est, qui Nort/Septentrionem appellant, & *Man/vinum*. A Cæsare totus ille tractus inter Armoniac civitates numeratur.

Norvegia, Regio in Europa, Septentrionalis, versus Oceanum Germanicum sita, sub imperio regis Danorum, Vulgò *Norvegia*.

Nōscorion, *νίωμα*, Lyciæ urbs est, apud Plin. lib. 5. cap. 27.

Nōsora, *νίωμα*, Insula est maris rubri, teste Stephanus: cuius incolæ dicuntur Nōsoreni.

Nōstium, *νίωμα*, Oppidum est Ioniæ nō procul à Colophoen cuius meminit Plin. lib. 5. cap. 29. *νίωμα* Est item Notium Cælidænes insulæ oppidum. Idem lib. 5. cap. 31: Cælidænes insulæ cum tribus oppidis, Notio, Nisyro, Mendetero. Vulgò *Cabo de Mar*.

Nōrtium mare, *νίωμα*, A Græcis dicitur ex parte Mediterraneæ pars, quæ est inter Ligulicū & Siculum: alio nomine à Tuscis, quam alii, Tuscum appellant. Plin. lib. 3. cap. 5: A Ligulico usq, ad Siciliam insulam, Tuscum: quòd et Græcis alii *Natium*, alii *Tyrhennum*, è nostris plunim *Istium* vocant.

Nōtius, *νίωμα*, Gall. *Le vine de Nidi*. Ital. *Asibis*. Ger. *Das Nōtius*. *νίωμα* Vna von *Witag* Fland. *Witag* Hisp. *Vitag*. *νίωμα* Pol. *Witag* *νίωμα*. Vng. *Witag*. Ang. *The North wind*. J. Ventus Meridionalis, quem nos *Austrum* appellamus ita dicitur *νίωμα* hoc est, ab humiditate.

Nōtius, *νίωμα*, um, *νίωμα*, Idem quòd Australis, & humidus. Nam Græci *νίωμα* vocant, quem nos *Austrum*.

Nōvā Mœniā, *νίωμα*, Sarmatiæ urbs in Europa, Ptolem. lib. 3. cap. 5. Hodie *Albion* *νίωμα* appellant. Stephanus quonq, eiusdem nominis urbs in Aeolide constituit, cuius civis *Neotichinas* ait appellari. Vulgò *Wostburg*.

Nōvanus, *νίωμα*, Fluvius est in agro Pitinate trans Appenninam, qui aestivis solstitiis supra modum augetur, & circa huiusmodi siccat. Vide Plin. lib. 2. cap. 103.

Nōvāri, Oppidum est Italiæ in tractu trāspadano: cuius meminit Plin. lib. 3. cap. 17. Vulgò *Novara*.

Nōvellus Torquatus, Mediolanensis quidam fuit temporibus Tiberti Cæsaris, qui gestus honoribus è Prætura ad Proconsulatum

consulatum usq; petvenit. Hic Tricongius cognominatus est, quod tres congios vini uno impetu eporaverit, adeoq; sicca- verit, ut nihil profusus reliquerit quod ad pavementum posset elidi. Autor Plin. lib. 14. cap. 22.

NOVEM VIX, sive dicitur Stephano, Civitas Thracie, que & Amphipolis, sive dicitur dicitur.

NOVIUM, sive dicitur, Tarracensis Hispanie urbs, in tractu Artabrorum non procul a Neris promontorio.

NOVIUS, Fluvius Britannie, Ptolem. lib. 2. cap. 3.

NOVUM COMUM, sive dicitur, Gallie Cisalpinie oppidum est ad Latium lacum situm: antea Comum appellata, donec deduc- tum eo a Divo Julio quinque colonorum milibus auctus fa- tum, Novum comum appellatum est, & oppidani Novoco- menses. Vide Strab. lib. 5.

N ante V.

NUBA, sive dicitur Stephano, Populi sunt Libye, ad sinistram Nil- fluxum habitantes, in multa divisa regna, teste Strabone libro 17.

NUCERIA, sive dicitur, Vulgo Nucera, Civitas Campanie, cujus po- puli dicti sunt Nucerni, & ager ipse Nucernus. Plin. lib. 3. cap. 5. Haud procul a monte Vesulivo ager Nucernus est: & novem M. passuum a mari ipsa Nuceria.

NUDITANUM, Hispanie Beticie oppidum est, apud Plin. lib. 3. capite 1.

NUMA POMPILIUS, sive dicitur, Ex Curibus Sabinorum urbe or- tus, secundus a Romulo Romanorum rex, justitia & pietate insignis, qui pacatis finitimo- rum odiis, quod truces, eseratosq; longa militia animos ad pacis artes traduceret, ad decorum cultum animum adiecit: primumq; ad infimam Argiletum lani- templum eodidit, quod apertum, bellum clausum, pacem in- dicaret. Deinde Dialem, Martialem, & Quirinalem Flamines creavit, Salios item duodecim Marti assignavit: virgines Ves- tales sacras. Pontificem maximu primu declaravit, dies fa- stos, nefastosq; condidit: annum in duodecim menses divisit. Quae omnia quod maiore apud imperitam plebem in venera- tione essent, simulavit sibi cum Aegeria Nympha nocturnos congressus esse, ejusq; se monitu, que acceptissima diis essent, sacra institueret. Postremo ubi maxima cum reverentia se su- tum, & finitimorum crevit, quadragintaq; annis regnasset, diem suum obiit. Vide Liv. lib. 1. ab Vibe condita.

NUMANA, Oppidum est Piceni, a Siculis conditum, teste Plin. lib. 3. cap. 13.

NUMANTIA, sive dicitur Stephano: quibusdam Caser Augustalis vero Julia, Ceterorum insignis fuit urbs: que quia a Romanis frustra obsessa fuisse per annos quatuordecim, tandem ab Africano cuius Paulus pater Persea vicit, fame potius, quam viribus est delecta. Quum enim fame laboraret, nec eis daretur ulli cetraminis copia, omnia sua, & scipios igni concremavit. Florus lib. 2.

NUMANTIUS, sive dicitur, pen. pro d. sive dicitur Stephano, Numantia incola. Quod etiam cognomen Scipionis Aemilianii fuit, qui Numantiam expugnavit.

NUMATIUS PLANCUS, Nobilis fuit Romanus, Iulii Caesaris temporibus, qui primus Lugdunum Coloniam deduxit. Ad hunc extant Ciceronis aliquot epistolae, & Horatii carmen. Sunt qui scribant Munatius.

NUMENIUS, sive dicitur, Misene regionis (qua mari rubro pro- xima est) sub Antiocho prefectus, qui Petas eodem die nava- li, & equitum certamine victriceminaq; eodem in loco Iovi & Neptuno trophaea crevit. Fuit & Numenius Platonice so- phista philosophus, quem Origenes non dubitat ceteris omni- bus philosophis antepone- re. Huc ferunt, quum Platonis dogmata cum Mosis mysteriis conferret, illud identidem asseruisse Platonem sibi prius videri Mosen alterum, Antica eloquen- tia divinitatis arcana rimantem.

NUMERIUS, sive dicitur, A numero praenomen deductum est.

NUMESTRANI, Populi Italiae, in tractu Lucanorum, Vrsentinis, & Volstantis proximi: quorum meminit Plinius libro 3. capite 11.

NUMICIUS, Fluvius in Latio, in quo repertus cadaver Aeneae, & Anna totor Didus sese submersisse testur. Hic postea decre- vit, & in fontem redactus, qui & ipse postea exiccatus est, sa- cris Vestalibus ex hoc fluvio modo libans erat: una intercep- tis. Ovid. 1. Fastor. Corniger hanc tumidis rapuisse Numicius undas creditur. Virg. 7. Aen. hanc fontis stagna Numici. Vbi Numici per apocopen dixit pro Numici.

NUMIDIJA, sive dicitur, Vulgo Il regno de Tunis, Ger Das Rint- reid in Africa Pars Africae, inter Caesariensem Mauritaniam, & Carthaginiensem regionem, cujus populi a Latinis Numidae, a Graecis Nomades, sive dicitur, dicuntur, quasi in pascuis inter- ata degentes: sive dicitur, quod est pascere. Erat enim ca- gens rei pecuarie in primis studiosa, & ob id ad lectiora pabu- la cum usus requirebat, magalia sua transferebat: quemad- modum & Hamaxobita, qui plautis domos suas circumferre-

bant. Plin. lib. 3. cap. 3. Numidae vero Nomades, a permuratis pabulis, magalia sua: hoc est, domos plautis circumferentes. Hi a Virg. lib. 4. Aen. Infreni Numidae appellatur, quod equos non frigo, quemadmodum nos consuevimus, sed virgula dun- taxat regerent.

NUMIDIJA, sive dicitur, sive dicitur ut Lapis Numidicus, qui inter ge- nerofo marmora annumeratur. A Papinio Libycus silex ap- pellatur. Et pavimenta Punica a veteribus dicebantur, quae ex marmore Numidico strata erant. Vide supra NOMADES.

NUMIDIJA PYRA, A patria nomen sortita: quorum meminit Plin. lib. 11. cap. 13.

NUMITOR, pen. corr. Filius Proae Albanorum regis, & Amulii frater, Romuli & Remi avus maternus. Hic Rheam Sylviu si- llam habuit, quam Amulius pulso Numitore fratre Vestalem virginem fecit, ne quando sobolem haberet, que patrum ul- cisceretur. Postea vero senex a Romulo & Remo nepotibus, occiso Amulio, in regnu restitutus est. Virg. li. 6. Aen. Et Capys & Numitor, & qui te nomine reddit Sylvius Aeneas, etc. Vide Livium, lib. 1. ab Vibe.

NUMCOREUS, Sesostridis filius, qui obeliscum illum, qui nunc visitur Romae in Vaticano, curavit excidendum. Autor Plin. lib. 36. cap. 11.

NUMIDINA, sive dicitur, Romanorum dea, a nono die nascentium di- cta, qui & Lustricus dicitur. Erat autem Lustricus dies, quo in- fantes lustrabantur. Is autem erat in masculis nonus, in puel- lis vero octavus. Vide Macrobi. lib. 1. Satur. cap. 16.

NUMISIA, sive dicitur, Oppidum est ad Nilum fluvium, in tractu Syeni- tarum: cujus meminit Plin. lib. 6. cap. 29.

NUMISIA, sive dicitur, Oppidum est Arabie, Nomadibus proximu: de quo Plin. lib. 6. cap. 100.

NURSIJA, Urbis anti qua Sabinorum, ex qua Q. Sertorius, vir rei militaris scientissimus ortus est. Virg. 7. Aeneid. quos frigida misit Nursia, & Hortiae classes, populiq; Latini. Vbi Servius: Frigida Nursia, vel quia te vera talis est: vel frigida dixit: quasi venenolam, & nocentem. Gracchi namq; ubiq; in concioni- bus suis Nursinos sceleratos appellavere. Scimus autem Vir- gilium amare historiarum rem per transitum tangere. Haec il- le. Hujus oppidi incolae dicti sunt Nursini: quorum memi- nit Plin. lib. 3. cap. 12.

NURSIJA, sive dicitur, Mart. lib. 13: Nursinas poteris par- cius esse pilas.

N ante Y.

NYCTEUS, sive dicitur, Vnum est ex Bacchi cognominibus, tra- ctum ab eo quod nocturno tempore ejus sacra celebrabantur, quae Nyctelia, sive dicitur, dicta sunt.

NYCTEUS, per duas syllabas, sive dicitur, Neptuni filii ex Ce- lene Atlantis filia, quem ex Amalthea Cretensi nympa An- tiopum & Nyctimenem suscepisse terunt, ipsumq; ab hac po- stiore turpi amore adamatum cum eadem nutrice opera ignarum concubisset: sed scelere cognito Nyctimenem occi- dere voluit: illa ves d fugiens, miseratione Minervae in avem sui nominis versa est, & in ipsius tutelam suscepta est: sive dicitur, enim Graecis noctuam sonat. Vide Ovid. lib. 2. Metam.

NYCTELIA, sive dicitur, Ger. Dyffer so in them Bacchi nachts gebat- ten werden: I sacrificia que Baccho fiebant, a nocturno tempore dicta. Vide & Bacchus Nycteleus, sive dicitur, vel Ny- ctelus dictus, quod ejus sacra noctu celebrarentur.

NYCTIMENE, sive dicitur, Filia Nyctes, ex Amalthea Cretensi Nym- pha, qua nefando patris sui amore capta, opera nutrice cum illo concubuit: tandemq; agnita, quum patet eam vellet occi- dere, fuga se subduxit: imploratoq; Minervae auxilio, transfor- mata est in avem sui nominis, qua a Latinis Noctua dicitur. Graeci etiam sive dicitur appellat: quae etiam nunc sceleris sui con- scia, lucem fugit, nec nisi noctu volat. Ovid. 2. Metam. An quae per totam res est notissima Leshon, Non audita tibi est, pa- trium temerasse cubile Nyctimeneo: avis illa quidem, sed co- scia culpe. Conspicuum, lucemq; fugit, tenebraq; pudorem Celat, & a cunctis expellitur aethere toto.

NYCTORIX, Babyloniorum regina, maximi animi mulier, & quae ipsam Semiramidem soletta longe superavit. Vide He- rodot. libro 1, ubi tamen haec non Nyctorix, sed Nitonix ap- pellatur.

NYMPHAEA, sive dicitur, Insula est juxta mare Adriaticum, in qua Calypso dicitur habitasse. Gente est Nymphica, sive dicitur, Stephan.

NYMPHAEUM, sive dicitur Stephano, Oppidum est in Taurica regione, non procul a Bosphoro Cimmerio, juxta Pantica- pzum, & Theodosiopolium habes utilissimum, teste Strabo- ne lib. 7. & Plin. lib. 4. cap. 12. Est etiam Nymphaeum, locus quidam in ea Macedoniae parte quae mare Adriaticu spectat, non procul ab Apolloniarum finibus, petram habens igne vomentem, cui subfuit fontes, qui aqua tepida, bitumineq; scatent. Autor Strabo lib. 7.

NYMPHAEUS, sive dicitur, Italiae fluvius est juxta Velitras, non procul